

po onih v pravilih za oskrbníštvo natančneje določenih pogojih ravnati.

§. 13. (*Določba o izpustu.*) V obojnih primerljajih (§. 11. in 12.) določi izpust prisiljenca iz posilne delalnice c. kr. deželna vlada; o tej določbi ni nobena pritožba dopuščena.

§. 14. Noben prisiljenec ne sme v delalnici manje nego šest mesecev, in nepretegotoma tudi več ne, nego dve leti, s privoljenjem c. k. deželne vlade pa tudi tri leta zaprt biti.

§. 15. (*Inostranski ali tuji prisiljenci.*) Inostranski ali tuji prisiljenci, ki se v kranjsko deželno delalnico oddajo, obravnujejo se po ravno tem hišnem redu in po teh pravilih, ki obstojé za kranjsko deželno delalnico, in le oziroma na izpust so dovoljene one premembe, ki jih deželni odbor z deželnimi oblastnjami dotične kronovine zloži.

§. 16. (*Hišna komisija.*) Hišna komisija pregleda vsaki mesec posilno delalnico.

Komisija obstoji iz dotičnega sporočevalca c. kr. deželne vlade, ki je ob enem tudi predsednik in voditelj te komisije, nadalje iz oskrbovalnih uradnikov, domačega duhovnika in domačega zdravnika.

§. 17. (*Področje.*) Hišna komisija sprejema prošnje in pritožbe prisiljencev, ter je rešuje na podlagi obstoječih predpisov po večini glasov.

§. 18. Ona ima nadalje tudi prisiljence, ki se imajo izpustiti, po večini glasov razvrstiti po določbah c. kr. ministerskega razpisa od 15. junija 1860. leta, št. 18795/1773.

§. 19. Sklepe hišne komisije izvršuje oskrbníštvo.

Slovensko lepoznanstvo.

Iz zbirke za naše rojake vojake.

2.

Vojakovo slovó.

Jaz danes zadnjič še
Sem morda tú pri vas,
Novíce so prišle:
Da cesar hoče nas.
Sovražnik ljuti mu pretí
In stiska ga od vseh strani;
Zató on kliče sine
V obrambo domovine.

Kdor mlad je in pa jak,
Zdaj mora iti v boj,
Iz boja pa junak
Prinese venec svoj!
Zatoraj, starši, naj grenké
Se posušijo vam solzé;
Naj zgine žalost tvoja,
Sestrica draga moja!

Če Bog nam srečo dá,
Vkrotili bomo mí
Druhál sovražnika,
Ki ljubi mir kalí;
Potem pa pride srečni čas,
Da vrnem se v domačo vas,
Kjer zopet mi cvetelo
Življenje bo veselo.

Ak pa na vojski bom
Življenje svoje dal
Za prostost in za dom,
Naj vam ne bode žal!

Jaz spolnil sveto sem dolžnost

In skazal svojo sem jakóst:

Za Avstrije rešenje

Sem svoje dal življenje.

Jos. Cimperman.

Zabavno berilo.

Črtice o Pavliha-Zvonovcih.

Rodoljubni „Zvon“ od pol do pol meseca otožneje poje balade o nesrečni osodi resnice, vednosti, omike, poštenosti in drugih čednosti med surovimi Slovenci; človeku, ki te žalostne glasove sliši, se kar srce topí britkosti in tuge.

Nate nekoliko izpodbudivnih vrstic, kako „Zvonovi“ očetje in sinovi te nebeške device iskreno ljubijo in pobožno spoštujejo; morda njihov lep izgled vendar kakega lenega Slovenca ogreje.

Bilo je okoli polovice marca meseca t. l., ko pride „rodoljubni resnicoljub“ Pavliha-Zvonove baže k večerji v gostilno „Zlamal“, sede k mizi, pri kateri sem sam sedel, ter se začne z mano razgovarjati. Razgovori so se potem ponavljali večer za večerom o raznih predmetih, posebno pa o avstrijskih političnih razmerah. Iz poslednjih je bilo razvidno, da s Čehi „rodoljub“ ni celó nič zadovoljen, ker se ne udajo političnemu liberalizmu, kakoršnega Giskrovci hočejo. — Jaz menim, da mora biti Slovan politično pokvarjen, kateri se v tem z „rodoljubom“ ne strinja, kajti kdor moža pozná, mora biti „moralčno prepričan“, da on boljé vé, kakor tistih pet ali šest milijonov Čehov, kaj je pravo: ali to, kar zahtevajo Čehi, ali ono, kar ponuja Giskra. Giskra mu je bil edini mogoč osrečitelj avstrijskih narodov. V svetem ognju za-nj plameč je vprašal, da „naj se mu imenuje le en mož, ki bi bil sposoben Giskro nadomestiti“. Odgovoril si je naglo sam: „Er ist der einzige österreichische Staatsmann von einigem Gewicht in pravi demokrat“. — V tem ima „resnicoljub“ tudi prav. Avstrija res nima okrižčenega eksclenc-demokrata razun Giskre.

„Bleiweisa mora „rodoljubni resnicoljub“ v dunajskih krogih desavjerati, kajti narod ni tak, kakoršni so prvaki“. — Ako človek pomisli, da se vdeležujejo volitev samo „še preotročji“, in da obiskujejo tabore samo „politično uže pokvarjeni“ Slovenci, da tedaj tisto soglasno potrjevanje dr. Bleiweisovega političnega programa, naj se ponavlja kolikorkrat hoče, nima nikakoršne veljave, — se mora priznati, da „resnicoljubni rodoljub“ prav modro ravná po „dunajskih krogih“ in da zasluži njegovo desavjeranje tim več vere, ker uže kakih petnajst let ni imel priložnosti se med narodom slovenskim „kvariti“ — tak mož je gotovo še popolnoma nepokvarjen.

Ko se je bil Giskra iz ministerskega stola uže izdrsnil, se je „rodoljub“ v pravem pomenu besede tresel ter zdihoval: „Česki fevdalizem in ultramontanizem se bo začel šopiriti, in gorjé nam (Giskra-liberalcem)“. — Tú ima mož uže spet prav, kajti, kdor je kedaj v zgodovino pogledal, vé, da so českega ultramontana Husa in fevdalca Žižko in Prokopa ravno komaj bili ukrotili liberalni nemški bajonetje; Čehi pa še dandanes po Žižka-Husovem duhu cikajo.

Kakih štirinajst večerov zaporedoma me je „resnicoljub“ uril v takih resnicah, in, kakor vsak vidi, navadil sem se jih prav dobro. Potem, menda mislé, da je treba spet kje kakega učenca za cislajtansko-liberalno resnicoljubnost vjeti, se je preselil spet v drugo gostilno, pa dolgo še popraševal, „zakaj me ni

za njim“ od gostilne do gostilne po Dunaji, kakor sv. Peter za Kristusom od mesta do mesta po Izraelu.

Nek drug „rodoljub“ iste sipe, ki pa živi uže nekaj mesecev, ako se ne motim, v tisti „smrdljivi kaluži“ nekega jako „omikanega“ učenjaka, „v kateri ostudne živali druga drugo požreti hote“, mi je zatrdil: „Mi (liberalni Slovenci) smo pripravi z Dežmanom paktirati, a s Tomanom nikdar ne“. — Kak „politično pokvarjen“ Slovenec bi mu morda rekel: Tedaj tudi z narodom našim ne, in z Dežmanom le zoper narodov program. Kdor pa ni politično pokvarjen, vé, da to paktiranje naroda in njegovega programa nič ne zadeva. Mož se čuti vrlega narodnjaka ter je bistra glavica, misliti si je treba tedaj kaj družega, na priliko, da nosi v žepu kako čarodejno vonjavo, s katero bo o svojem času kar mahoma iz narodnih prvakov odpadnike, iz odpadnikov pa narodne prvake naredil. Dežman je v veliki nevarnosti.

Ko je dr. Toman na smrtni postelji ležal, je tretji jako goreč „resnicoljub“ Pavliha-Zvonove kompanije po Dunaji ljudi priverjal, da „Toman ni bolan, ampak se le bolnega hlina, da bi ne prišel pri volitvah in v zboru v zadrege, ker se je s prvaki skregal“. — Pa to ni bila perfidna laž, pošteni „resnicoljub“ raji „omolkne“, kakor da bi lagal, kedar „resnice govoriti ne sme“; on je tako govoril le iz ljubezni do resnice, da se namreč resnica v toliko sijajnejšem svitu pokaže in — pokazala se je tistim „hinjavcem“, ki „resnico zatirajo“, na žalost, a „resnicoljubu“ na veselje.

„Resnicoljubni“ mož ima tudi jako „omikano“ in vrlo „rodoljubno“ navado, po dunajskih kavanah Slovanom in Nemcem, kdorkoli hoče poslušati, pridigovati, da „slovenski narod, kakor je surov in brez duševnih zmožnosti, je za prihodnost ravno tako zgubljen, kakor preteklosti nima“. — Kak „otročji“ Slovenec bi znal tako postopanje imenovati nesramno ali tudi perfidno. Kdor pa ni „preotročji“, prec vidi, kam pes taco molí. „Omikani resnicoljub“ tako pridiguje samo zato, da si otrese nekoliko tiste tuge, ktera mu srce „lomi“, kedar si tako-le govori: „Oh, ko bi slovenski narod bil omikan, kakor jaz, kake umenjake bi rodil, ki je rodil zarobljen in surov Levstika, Stritarja in take učenjake!“ — To so gotovo plemenite želje.

In tako dalje — in tako dalje — gledé rodoljubnega agitovanja omikane in resnicoljubne Pavliha-Zvonove sipe na Dunaji v prid in slavo slovenskemu narodu ter izpodbudiven izgled vsacemu, kdor bi rad postal mučenec resnice in omike.

Pa še nekaj. Iz njihovih spisov se slovenski narod lahko mnogo uči, ko bi le ne bil „prelen“ misliti ter jih prav tolmačiti. Rečeno je bilo v „Zvonu“, na primer, da „se pri nas znanje in prava izobraženost zaničuje“. To je istina. Gospodje profesorji, ki uče na univerzah, gimnazijah, realkah; možje, ki vedó vsa vodila, načela in pravila v matematiki in fiziki; ki so v zgodovini, astronomiji, naravoznanstvu izvedeni; ki so grško, latinsko, slovansko, angleško, francosko, nemško literaturo do zadnje pičice preštudovali; možje, ki so izvrstni advokati, zdravniki, duhovni, inženirji itd.; ki so v svojih vednostih uže kaj spisali v poduk narodu ali za ožje kroge; možje, ki mirno na beletrističnem polji delajo, ali ki so komponisti, slikarji itd., naj nikar ne mislijo, da zato uže kaj znajo ali da so izobraženi — o, ne! — tako se meri znanje in izobraženost sicer pri drugih narodih, pri nas to ne velja! Pri nas — tako-le: Bodi „moralčno prepričan“, da je bog oče Darwin rodil boga sina človeka iz pinča, kateri se je naredil iz atomov sam po sebi od vekoma; zakaj tako stoji v vseh šestih govorih preroka Vogta;

navadi se na pamet zapovedi vserazsvitljujočega boga duha Rousseau-a; teh svetinj „surovemu“ narodu ne imenuj z imenom, da ti jih ne oskruni; narod pripravljaj na nje s podukom v lepem sploh, na primer, kako se kužeka poslužiš, da Gallmeyerci sam nespodobno ne rečeš: sram te bodi; zvari tudi nekoliko verzov brez apostrofa; stopi na visoko goro, nastavi legat ter vpij na glas: moje pesme so brez apostrofa! da bode svet vedel, da so tvoji verzi brez apostrofa. Ali pa tako-le: Spiši temeljito gramatiko; zapri se na kako leto v hišo ter poskušaj besednjak sestaviti; poj si slavo po žurnalih vsake vrste, da se bo slišalo, kakor daleč je mogoče. Ko si to ali uno storil, pojdi k narodu, pobiraj groše za kadilnico, omisli si kadilnico ter pridno kadi sam sebi, ali k večemu še enemu prijatelju, da se ne odtegne preveč dima tvojemu nosu. Ko bi tvoja kadilnica koga pod rebra sunila, ter bi se on kislo držal, zavrni ga: to sem jaz, otroče pa kadilnico tepe. Ko bi pa predrznež tvojo nerodnost grajal, odpravi ga: za kadilnico mi gré, pes pa se mi v mirno peto zaganja. Ko bi se pa narod skujal ter bi ti ne hodil kadilnice več oskrbovati, udri s kadilnico po narodu ter vpij: „prvak me ubija“!

Kedar bodeš tako delal, takrat smeš reči, da znanje in pravo izobraženost spoštuješ; kdor ti ne verjame, pa je kosmat materijalist.

Ako je „Zvon“ v aprilu pisal: Slovenski narod je bistroumen, toliko zdravega humora mima noben narod, neko društvo mu pa prirojeni zdrav okus kvari; vreden je bolje hrane (kakor so smeti onega društva in surovost domače žurnalistike), — v septembru pa: Slovenski narod je še preotročji, pa uže pokvarjen, prelen, da bi mislil, pobeljen grob, — naj nikar kdo ne misli, da je vse to kratkopametna nedoslednost, ali celó, da je bila hvala v aprilu kako hinjavsko prilizovanje, ki je morda na to merilo, narodlu mačka v žaklju prodajati; septembersko grajanje pa kako surovo maščevanje, ker si narod ne dá Zvom-Pavlihinih pretvez vsiliti — kaj še! — V aprilu je „Zvon“, humorja poln, narod „v april pošiljal“, in narod je imel tudi toliko humorja, da je nedolžno šalo razumel; v septembru ga pa Pavliha-Zvonovci šibajo po pregovoru: „Kogar Bog ljubi, tega tepe“. In zakaj bi se ne dal naš narod Pavliha-Zvonovi sipi ljubiti?

Prijatelj, ki je meni (kaka naključba!) ravno v tem kolenu soroden, v katerem „Zvonovemu“ lastniku tisti, „ki je našim možem srca in obisti pretipal“, mi je rekel, da vse to postopanje Pavliha-Zvonovcev je nekaki malopridnosti podobno, in da tisti „Zvonov“ krik: „gorjé mu, kdor hoče pri nas resnico govoriti“ — ni družega nič nego potuhnjen protest zoper razodetje resnice. Jaz pa pravim, da to ni, da bi to bilo, ter upam, da sem ga prepričal o resnicoljubnosti, učenosti, omiki in vseh drugih lepih čednostih Pavliha-Zvonovcev; ko bi mi pa vendar še kedaj dvomil, pokličem vse najbolje prijatelje slovenskega naroda na pričo: ljubljanski „Tagblatt“, dunajske tri „Presse“ in še sivolasega „Wandererja“. Na take priče se bo tudi naš narod, ki se sicer tudi pred ni motil, gotovo za gran ložejšega srca zasmeljal: Čujte, nu, kaka vera gre vsemu, kar so Zvon-Pavlihe o meni, o mojih prvakih in sami o sebi uže spisali in še bodlo! Surove lažnike pa, nesramne tihotapce in perfidne hinjavce si bode vse zapisal v knjigo svoje zgodovine (to mu bo „Zvon“, kakor je slišati, tudi milostljivo dovolil), kakor si je zapisal svojega Efijalta-grški narod.

Na Dunaji 18. septembra 1870.

Davorim Bole,
Pavliha-Zvonov advokat.